

Kolarin kunta

Isopalontie 2

FI-95900 Kolari

kirjaamo@kolari.fi

Viite: Lausuntopyyntö, Asianumero KRI/1140/10.02.02/2023

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto, Ylläksen osayleiskaavan uudistaminen, Kolarin kunta, Ylläs-Aakenuksen Natura-alue (FI1300618, SAC), Kolari

Kolarin kunta on pyytänyt 27.5.2026 Lupa- ja valvontavirastolta (myöhemmin myös LVV) lausuntoa Ylläksen osayleiskaavan uudistamiseen liittyvästä täydennetystä Natura-arvioinnista (Täydennetty Natura-arviointi – Ylläs-Aakenus FI1300618, SAC). Natura-arviointi on päivätty 5.5.2026 ja sen on laatinut Sweco Finland Oy. Kaava sijoittuu osittain Ylläs-Aakenuksen Natura-alueelle.

Täydennetty Natura-arviointi koskee 18.4.2023 päivättyä kaavaluonnosta ja siihen liittyvää kaavaselostusta (Kolarin kunta, Sweco Finland Oy). Kaavaluonnokseen liittyen on tehty aiemmin Natura-arviointi (päivätty 28.2.2024), jota Lapin ELY-keskus on arvioinnista 5.11.2024 antamassaan lausunnossa (LAPELY/3216/2024) edellyttänyt täydennettäväksi luontotyyppien osalta. Puutteet koskivat luontotyyppiaineiston ajantasaisuutta, vaikutusmekanismien huomioimista arvioinnissa, vaikutusalueiden määrittelyä, vaikutusten merkittävyyden arviointitapaa, yhteisvaikutuksia, lieventämistä ja seuranta. Nyt käsillä oleva lausunto koskee täydennettyä Natura-arviointia.

1 Ylläs-Aakenuksen Natura 2000-alue (FI130000618, SAC)

Ylläs-Aakenus kuuluu Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue) ja on kooltaan 38 646 hehtaaria. Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä 17 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja viisi liitteen II lajia. Tietolomakkeella mainittujen lisäksi Natura-alueella esiintyy luontodirektiivin liitteen I luontotyypeistä niukka-keskiravinteiset järvet (3130), keidassuot (7110) sekä tuntureiden vyörysoiraikot ja -lohkareikot (8110).

Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan luonnon omien prosessien mukaisen kehityksen turvaamista, alueen käytön ohjaamista sekä ennallistamis- ja hoitotoimenpiteitä.

Natura-alueella on vanhojen metsien suojeluohjelman, soidensuojelun perusohjelman ja lehtojensuojeluohjelman alueita. Ylläs-Aakenus on liitetty Pallas-Ounastunturin alueeseen ja niistä on perustettu luonnonsuojelulain nojalla Pallas-Yllästunturin kansallispuisto. Alueella on myös yksi yksityinen suojelualue Koivutievan luonnonsuojelualue (YSA128134).

1.1 Natura-arviointi

Arvioinnin kohteena oleva suunnitelma

Kolarin Ylläksen osayleiskaavan uudistuksessa päivitetään vuonna 2008 lainvoiman saanut Ylläksen ydinalueen voimassa oleva yleiskaava. Suunnittelualue sijaitsee Kolarin kunnan koillisosassa ja on kokonaisuudessaan voimassa olevan Ylläksen osayleiskaavan aluetta. Alueen pinta-ala on noin 196 km².

Suunnittelualueelle laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaavamuutos, jonka tavoitevuosi on 2040+. Kunnan mukaan Ylläksellä on tarvetta uusiin asemakaavoihin ja asemakaavan uudistuksiin, joiden liittäminen kokonaisuuteen tarvitsee ohjeekseen ajan tasalla olevan osayleiskaavan. Kunnan mitoitustavoite on voimassa olevan osayleiskaavan mukainen, jonka tavoitteena on 35 000 vuodepaikkaa jo vuoteen 2020 mennessä ja 50 000 vuodepaikkaa vuoteen 2040 mennessä. Kunnan tavoite on rakentamisen mahdollistavien aluevarausten osalta edelleen saman suuntainen. Tällä hetkellä arvioidaan, että alueella on yhteensä noin 23 000 vuodepaikkaa, eli kaavalla tavoitellaan rakentamisen kaksinkertaistamista. Kaavassa vaiheistetaan rakentamiselle tarkoitettuja alueita ensisijaisiin, eli noin puolet vuoteen 2040 mennessä toteutettaviin, sekä näiden laajentumisalueisiin ja mahdollisiin reservialueisiin.

Asukkaiden määrä Ylläsjärven kylässä nousisi noin 300 asukkaasta noin 800 asukkaaseen, Äkäslompolon kylässä noin 800 asukkaasta 1700 asukkaaseen ja Luosujärven kylässä noin 30 asukkaasta 50 asukkaaseen ensisijaisilla aluevarauksilla. Kokonaisuudessaan tavoitellaan laajentumis- ja reservialueet mukaan lukien 4500 asukasta.

Potentiaaliset asuinrakentamisen ja matkailurakentamisen alueet ja niiden laajentumisalueet on osoitettu olemassa olevien alueiden välittömään läheisyyteen kyläkeskusten tuntumaan.

Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä ja osin kaava-alueella sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluva Ylläs-Aakenuksen Natura-alue (FI1300618). Natura-alueesta noin 2000 hehtaaria, eli noin 5 %, sisältyy kaavan suunnittelualueeseen. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alue, johon Ylläs-Aakenuksen Natura-alue sisältyy, on osoitettu kaavassa luonnonsuojelualueena (SL-1). Kaavassa ei osoiteta uutta rakentamista tai virkistysreittejä Natura-alueen ja kansallispuiston alueelle.

Arvioinnissa esitetty näkemys Natura-alueeseen kohdistuvista vaikutuksista

Aineistot ja menetelmät

Natura-arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon ja maastoselvityksiin Natura-alueella. Arvioinnin aineistoina on käytetty mm. Natura-tietolomaketta, suojelualueen biotooppikuviotietoja ja alueen kaavojen laatimisen yhteydessä aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä.

Natura-arviointia on täydennetty vuonna 2025 tehdyllä maastoselvityksellä, joka kohdennettiin niille Natura-alueen osille, joille kohdistuu paljon virkistyskäyttöä. Lisäksi on hyödynnetty Yllästunturin luontokeskuksen asiakaspalvelusta saatuja tietoja reittien käytöstä ja Ylä-Lapin kaukokartoituksen raportin tietoja tunturiluontotyyppien yleisestä tilasta alueella (Metsähallitus 2024).

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Kaavassa ei ole osoitettu rakentamista tai uusia virkistysreittejä Natura-alueelle, joten suunnitelmasta ei kohdistu suoria vaikutuksia Natura-alueelle.

Yleiskaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kävijämäärä Ylläksen alueella todennäköisesti kasvaa, ja tällä voi olla välillisiä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin.

Arvioinnissa tunnistettuja vaikutusmekanismeja ovat kasvillisuuden kulumisen tallauksen seurauksena, roskaantuminen ja ravinnelissä, eläimistöön kohdistuva lisääntynyt häiriö sekä rakentamisaikaisista valumavesistä tai hulevesistä aiheutuva vesiluontotyypeihin kohdistuva kuormitus. Myös reittien ja taukopaikkojen sijoittuminen aivan vesistöjen rantaan voi aiheuttaa luontotyyppien heikkenemistä tallautumisen muodossa tai eroosion aiheuttaman kiintoaines- tai ravinnekuormituksen seurauksena.

Rakentaminen ja lisääntyvä ihmistoiminta voivat vaikuttaa ekologisiin yhteyksiin eri alueiden välillä joko suorana estevaikutuksena tai häiriön lisääntyessä ja eläinten karttaessa tiettyjä alueita.

Kaavan vaikutusalueeksi on määritelty suunniteltujen rakennuspaikkojen lähiympäristöön sijoittuvat alueet sekä kaava-alueen läheisyydessä sijaitsevat päiväretkireitit (Äkäslompolon ympäristön reitit: Varkaankurun polku, Kukastunturin kierros ja polku, Kesänkijärven kierros, Pirunkurun ponnistus sekä Keskisenlaen kierros ja Tuomikurun kierros), joille merkittävin osuus kävijäpaineesta kohdistuu.

Luontotyypeihin kohdistuvien vaikutusten merkittävimmäksi alueeksi on määritelty vilkkaimpien retkeilyreittien lähiympäristö. Vaikutusalue ulottuu maaston muodoista riippuen noin 50–100 metrin etäisyydelle reitistä sekä koskee myös taukopaikkojen alueella sijaitsevia luontotyyppikuvioita.

Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset

Täydennetyssä Natura-arvioinnissa on tarkennettu luontotyypeihin kohdistuvaa vaikutusten arviointia.

Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit

Kaava-alueella tai sen vaikutusalueella esiintyy seuraavia luontotyypejä: karut kirkasvetiset järvet (3110), pikkujoet ja purot (3260), fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210), tunturikankaat (4060), vaihettumissuot ja rantasuot (7140), lähteet ja

lähdesuot (7160), aapasuot (7310), luonnonmetsät (9010), tunturikoivikot (9040), lehdot (9050), metsäluhdet (9080) ja puustoiset suot (91D0).

Välillisiä kulumisvaikutuksia voi kohdistua seuraaviin luontotyyppeihin: karut kirkasvetiset järvet, pikkujoet ja purot, tunturikankaat, vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, aapasuot, luonnonmetsät, tunturikoivikot, lehdot, metsäluhdet, puustoiset suot.

Vaihettumissoiden ja rantasoiden, aapasoiden, luonnonmetsien ja puustoisten soiden mahdollinen heikentyminen jää luontotyyppin kokonaisalaan suhteutettuna pienialaiseksi eikä ole siksi merkittävää. Luontotyyppeihin vaihettumissuot ja rantasuot, aapasuot, metsäluhdet, puustoiset suot ei kohdistu suurta kulumisvaikutusta, koska ne eivät ole kulkijoille houkuttelevia.

Natura-arvioinnin aikaisemmassa versiossa (Sweco 2024) mahdollisesti merkittäviksi arvioidut vaikutukset tunturikoivikoihin ja boreaalisiin lehtoihin on saatu tarkemmalla arvioinnilla suljettua pois.

Ilman lieventäviä toimenpiteitä merkittävät vaikutukset tunturikankaisiin sekä lähteisiin ja lähdesoihin ovat todennäköisiä.

Keidassoihin ja tuntureiden vyörysoraikoihin ja -lohkareikkoihin, joita ei ole mainittu Natura-tietolomakkeella alueen suojeluperusteena, ei kohdistu vaikutuksia.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Suojeluperusteena oleviin lajeihin saukkoon, lapinleinikkiin ja lettorikkoon ei kohdistu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia.

Yhteisvaikutukset

Kaavan yhteisvaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon alueen muut kaavat, virkistyskäyttö, ilmastonmuutos ja porolaidunnus. Kaavan yhteisvaikutuksista muiden tekijöiden kanssa luontotyyppille tunturikankaat aiheutuvaa merkittävää heikennystä ei arvioinnin mukaan voida poissulkea ilman lieventäviä toimenpiteitä. Muiden suojeluperusteena olevien luontotyyppien osalta merkittäviä yhteisvaikutuksia ei arvioida aiheutuvan.

Lieventämistoimet ja seuranta

Täydennettyyn Natura-arviointiin on liitetty lieventämis- ja seurantasuunnitelma, jossa kuvataan luontotyyppeihin tunturikankaat sekä lähteet ja lähdesuot kohdistuvien, merkittäviksi arvioitujen heikentävien vaikutusten lieventämistoimet ja niiden seuranta. Suunnitelma sisältää kuvaukset maastossa tehdyistä havainnoista ja yksityiskohtaiset toimenpiteet vastuutahoineen ja aikatauluineen.

Lieventämistoimenpiteiksi on esitetty tunturikankaiden osalta:

- lähtöpaikkojen ohjeistuksen ja jätehuollon tarkistus ja korjaukset

- matkailuyrittäjäyhteistyö retkeilyn ohjaamiseksi
- uusien päiväreittien suunnittelu ja toteutus Natura-alueen ulkopuolisille kaavan virkistysalueille
- uusien taukopaikkojen sijoittaminen kulutusta hyvin kestäville alueille
- luontotyyppeihin liittyvän opastuksen toteutus reittien saapumispaikoille
- reittien viitoituksen selkiyttäminen ja rajoitusten tarkentaminen tarvittaessa
- seurantatoimet, jotka aloitetaan ennen kaavan mahdollistaman rakentamisen aloittamista
- köysikaiteiden ja aitojen asentaminen liikkumisen ohjaamiseksi
- kiellot ja rajoitukset ja niiden valvonta reiteillä

Lieventämistoimenpiteiksi on esitetty lähteiden ja lähdesoiden osalta:

- ohjeistus veden varaamiseksi ja tieto vesipisteistä lähtöpaikoille
- vesipiste luontokeskuksella ja pulloveden ostomahdollisuus
- lähteiden ympäristön kulumisen ja roskaantumisen seuranta
- köysikaiteet ja aidat sekä pitkosrakenteet liikkumisen ohjaamiseksi
- liikkumisrajoitukset

Suunnitelmassa on esitetty seurantaohjeet toimenpiteiden vaikutusten toteamiseksi, toimenpiteiden kohdistamiseksi ja niiden riittävyyden varmistamiseksi. Suunnitelma on valmisteltu yhteistyössä alueesta vastaavien keskeisten toimijoiden (Kolarin kunta, Metsähallituksen luontopalvelut) kanssa ja toimijat ovat sitoutuneet toimenpiteisiin vastuunjaon mukaisesti.

Kaavan toteutumisasteen seurannasta vastaa Kolarin kunta, joka tekee myös luontotyyppikuvioiden seurannan kaavan toteutumisasteen täyttymistä seuraavan kesäkauden lopulla ja seurannan niin osoittaessa toteuttaa sovitut toimenpiteet yhteistyössä Metsähallituksen kanssa yksilöidyn suunnitelman mukaan.

Arvioinnin epävarmuustekijät

Arvioinnissa tunnistettuja epävarmuustekijöitä ovat puutteet luontotyyppiaineiston ajantasaisuudessa, eroavaisuudet Natura-tietolomakkeen ja maastossa kerätyn biotooppikuvioaineiston välillä sekä kävijämäärien ja luvattoman liikkumisen lisääntymisen arvioimisen haasteellisuus.

Luontotyyppiaineistoon liittyvää epävarmuutta on olennaisesti pienennetty vuonna 2025 tehdyillä maastokartoituksilla. Luontotyyppien nykytilanne on otettu suojeluperustekohtaisessa arvioinnissa huomioon sellaisenaan, eli kaikki tähän asti tapahtuneet vaikutukset ja kaavasta mahdollisesti aiheutuvat lisävaikutukset on laskettu merkittävyyden arvioinnissa yhteen.

Liikkumisen vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta, mutta kävijämäärien arvioidaan lisääntyvän 1,5 kertaiseksi Natura-alueen lähireiteillä nykytilanteeseen verrattuna.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Kaavahankkeella ei arvioida olevan heikentäviä vaikutuksia Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen eheyteen, kun käytössä ovat Tunturikankaisiin sekä Lähteisiin ja lähdesoihin kohdistuvat lieventämistoimet.

1.2 Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista

Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa edellytetty arviointimenettely on toimeenpantu luonnonsuojelulain 35 §:llä. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Oikeuskäytännön mukaan asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (mm. asiat C-236/01, kohdat 106 ja 113, C-127/02, kohta 59, C-304/05, kohta 69). Arviointia ei voida pitää asianmukaisena, jos alueen luontotyyppejä ja lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia eivätkä ajantasaisia (mm. asia C-43/10, kohta 115). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen. Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa (mm. asiat C-127/02, C-6/04, C-98/03, C-538/09).

Lupa ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointia voidaan pitää pääosin riittävänä ja asianmukaisesti laadittuna sen arvioimiseksi, heikentääkö arvioitu suunnitelma (Ylläksen osayleiskaavan uudistaminen) niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Ylläs-Aakenuksen alue on hyväksytty Natura 2000 -verkostoon.

Arvioinnin toteuttamistapaSuunnitelman kuvaus

Kaava-alueen kuvausta on tarkennettu aiempaan Natura-arviointiin verrattuna. Arvioinnissa on esitetty nähtävillä olleesta kaavaluonnoksesta laadittu kaavaehdotuksen kartta, josta käy ilmi Natura-alueella olevat kaavamerkinnot. Kaavaehdotuskartassa Natura-alue Ylläs-Aakenus on osoitettu suojelualueeksi SL-1 merkinnällä (kansallispuisto ja Natura-alue) ja alueella olevat retkeilyreitit on osoitettu erilaisin reittimerkinnoin. Kaavassa ei osoiteta uutta rakentamista tai uusia retkeilyreittejä Natura-alueelle. Natura-alueella ja kaava-alueella esiintyvät Natura-luontotyytit on esitetty kartalla. Kaava-alueeseen ja kaavan vaikutusalueeseen sisältyvällä Natura-alueen osalla esiintyvät luontotyytit on esitetty tarkemmilla kartoilla lieventämissuunnitelmassa. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että suunnitelmasta on esitetty riittävät tiedot Natura-arvioinnista lausumiseksi.

Käytetyt aineistot

Suuri osa Ylläksen lähialueen biotooppikuvioista on kerätty ennen vuotta 2008, joten niiltä osin aineisto on vanhentunutta. Kaavan olennaisimmalla vaikutusalueella ja herkimmillä luontotyypeillä on kuitenkin myös 2020- luvulla maastossa arvioituja luontotyyppikuvioita. Kaavan vaikutusalueella olevien Natura-luontotyyppien nykytilaa on arvioitu myös vuoden 2025 maastotarkastuksen sekä luontokeskuksesta saatujen ja Ylä-Lapin kaukokartoitusraportin tietojen perusteella, mikä vähentää luontotyyppiaineistoon liittyvää epävarmuutta.

Periaate, jonka mukaan luontotyyppien nykytila on otettu arvioinnin suojeluperusteellisessa arvioinnissa huomioon sellaisenaan, eli kaikki tähän asti tapahtuneet vaikutukset ja kaavasta mahdollisesti aiheutuvat lisävaikutukset on laskettu merkittävyyden arvioinnissa yhteen, on kannatettava. Arvioinnin perusteella ei kuitenkaan saa käsitystä siitä, miten tämä on käytännössä toteutettu ja onko kaikki vaikutusmekanismit otettu siinä huomioon.

Luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus on huomioitu arvioinnissa osana luontotyyppihin kohdistuvien vaikutusten merkittävyyden tarkastelua. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että täydennetyssä Natura-arvioinnissa käytetty aineisto on edellä mainituista luontotyyppitiedon ajantasaisuuteen liittyvistä puutteista huolimatta riittävä vaikutusten arvioinnin kannalta.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Arvioinnissa on tunnistettu ja perusteltu hyvin alueen suojeluperusteisiin vaikuttavat vaikutusmekanismit. Arviointi on kohdistettu suojelun perusteena oleviin yksittäisiin luontotyyppihin ja lajeihin sekä kokonaisuutena Natura-alueen eheyteen ja ekologiseen koskemattomuuteen.

Täydennetyssä Natura-arvioinnissa on arvioitu kaikkien siinä tunnistettujen vaikutusmekanismien vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin. Arvioinnista puuttuvat lisääntyneen ja lisääntyvän kävijämäärän vuoksi tehtävän reitistön parannustoimenpiteiden (mm. leventäminen, päällystäminen) vaikutukset, mistä ELY-keskus oli huomauttanut edellisestä Natura-arvioinnin versiosta antamassaan lausunnossa. Vaikutus jää kuitenkin arvioinnissa käytetyn vaikutusalueen sisään.

Natura-arvioinnissa on tarkennettu vaikutusalueiden määrittelyä yleisellä tasolla ja luontotyyppikohtaisesti sanallisesti, mutta vaikutusalueita ei ole esitetty kartoilla. Lieventämissuunnitelman kartoissa esitetään retkeily- ja virkistysreittien sijainti suhteessa Natura-alueen luontotyyppikuvioihin, minkä perusteella vaikutusalueen laajuutta voidaan arvioida.

Vaikutusalueiden määrittelyssä on edelleen puutteita, mutta Lupa- ja valvontavirasto pitää kuitenkin arvioinnissa esitettyä vaikutusten kohdentumisen kuvausta Natura-alueen suojeluperusteisiin riittävänä.

Lajeihin kohdistuvien vaikutusten ja vaikutusalueen kuvaus on riittävä.

Epävarmuustekijät

Arvioinnissa on tunnistettu ja kuvattu hyvin erilaisia arviointiin vaikuttavia epävarmuustekijöitä, joiksi mainitaan puutteet luontotyyppiaineiston ajantasaisuudessa, eroavaisuudet Natura-tietolomakkeen ja maastossa kerätyn biotooppikuvioaineiston välillä sekä kävijämäärien ja luvattoman liikkumisen lisääntymisen arvioimisen haasteellisuus.

Luontotyyppitiedon ajantasaisuuteen liittyvää epävarmuutta on pyritty vähentämään mm. tekemällä vaikutusalueille kohdennettuja maastotarkastuksia ja hyödyntämällä Ylä-Lapin kaukokartoitusraportin tietoja. Näiden tietojen perusteella luontotyyppien nykytilasta on ollut käytettävissä vaikutusten arvioinnin kannalta riittävästi tietoa.

Vaikutusten merkittävyyden arviointitapa

Kaavan vaikutusten merkittävyyden arviointitapaa on oleellisesti parannettu aiempaan arviointiin verrattuna.

Natura-arviointia on täydennetty esittämällä vaikutusalueiden pinta-alat luontotyyppikohtaisesti ja niiden osuus suhteessa luontotyyppin koko pinta-alaan Natura-alueella. Arviointia on tarkennettu myös siten, että arviointi on kohdistettu vain Natura-alueella oleviin luontotyypeihin.

Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on otettu myös huomioon jo aiemmin tapahtuneet heikennykset luontotyypeille hyödyntämällä mm. Ylä-Lapin kaukokartoitusraportin tietoja, mikä on parantanut vaikutusten arvioinnin luotettavuutta verrattuna aiempaan Natura-arviointiin.

Kaavan vaikutusten merkittävyyden laskelmissa on oletettu luontotyyppien kuluneen pinta-alan tuplaantuvan nykyisestä ja lieventämissuunnitelmalla pyritään kaavan aiheuttaman lisäheikennyksen ehkäisemiseen lähes kokonaan, jotta myöskään yhteisvaikutukset eivät muodostuisi merkittäviksi. Lupa- ja valvontavirasto pitää tätä menettelyä erittäin kannatettavana.

Arvio vaikutuksista Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelutavoitteisiin

Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelutavoitteet

Natura-arvioinnin kohteena oleva toiminta ei ole Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa. Lisääntyvä kävijäpaine vaikuttaa negatiivisesti osaan luontotyypeistä. Alueen käytön ohjaaminen, mitä kaavoituskin on, lukeutuu keinoihin, joilla Natura-alueen suojelutavoitteita voidaan toteuttaa.

Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit

Aiemman Natura-arvioinnin mukaan luontotyypeihin tunturikankaat, tunturikoivikot, lähteet ja lähdesuot sekä lehdot kohdistuvaa merkittävää heikentymistä ei voitu poissulkea ilman lieventäviä toimenpiteitä. Täydennetyssä Natura-arvioinnissa on tarkennettu näihin luontotyypeihin kohdistuvaa vaikutusten arviointia ja otettu huomioon jo aiemmin luontotyypeille aiheutuneita haitallisia vaikutuksia.

Natura-arvioinnin mukaan luontotyyppien tunturikankaat sekä lähteet ja lähdesuot merkittävää heikennystä ei voida poissulkea ilman lieventäviä toimenpiteitä.

Tunturikankaisiin kohdistuvien merkittävien vaikutusten on arvioitu aiheutuvan kaavan yhteisvaikutuksista muiden tekijöiden, kuten porolaidunnuksen ja ilmastomuutoksen kanssa. Porolaidunnuksen ja virkistyskäytön yhteisvaikutukset on otettu huomioon arvioinnissa tunturiluontotyyppien nykytilan ja kehityssuunnan kautta vaikutusten merkittävyyden kynnystä alentavana tekijänä. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnin johtopäätökseen vaikutusten merkittävyydestä ja lieventämistoimenpiteiden tarpeesta.

Lähteisiin ja lähdesoihin kohdistuvat merkittävät vaikutukset ovat todennäköisiä ilman lieventämistoimia ottaen huomioon kaavan mahdollistaman kävijämäärän lisääntymisen, luontotyyppien pienialaisuuden Natura-alueella, sen herkkyyden sekä jo tapahtuneen heikennyksen. Lupa- ja valvontavirasto pitää johtopäätöstä oikeana ja lieventämistoimenpiteitä tarpeellisina.

Arvioinnin mukaan tunturikoivikoiden osalta kaavan vaikutus on voitu sulkea luotettavasti pois eikä yhteisvaikutuksia niille aiheudu. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnin lopputulokseen siitä, että merkittävästi heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja.

Myös luontotyyppiin lehdot kohdistuvat merkittävät vaikutukset on arvioinnin mukaan voitu poissulkea vaikutusten kohdistuessa suhteelliseen pienelle pinta-alalle (2,2 % tietolomakkeen pinta-alasta tai 1,3 % biotooppiaineistossa ilmoitetusta pinta-alasta) ja

Lausunto

11.9.2026

Asiatunnus LVV-U/94172/2026

kun otetaan huomioon jo toteutetut kulun ohjaamistoimet ja luontotyyppin tilassa todettu paraneminen. Arvioinnin mukaan vaikutukset kohdistuvat noin 0,24 hehtaarille (noin 1 % luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella), mutta kun vaikutusalueeksi on määritetty varovaisuusperiaatteen mukaisesti kaksinkertainen alue, vaikutusten arvioidaan kohdistuvan 0,5 hehtaarille (2,2 %). Kun vaikutuksia tarkastellaan tietolomakkeella ilmoitetun pinta-alan sijasta biotooppikuvioaineistossa ilmoitettuun suurempaan pinta-alaan (noin 39 ha), vaikutusalue on 1,3 % luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella. Lupa- ja valvontavirasto pitää arvioinnissa esitettyä johtopäätöstä vaikutusten merkittävydestä oikeansuuntaisena, kun otetaan huomioon Nata-arvioinnissa ja vuoden 2025 maastoselvityksessä todettu luontotyyppin hyvä nykytila sekä jo toteutetut toimet luontotyyppin suojaamiseksi.

Vaikutusten kohdentumista luontotyyppiin pikkujoet ja purot on kuvattu aiempaa yksityiskohtaisemmin ja johtopäätöksenä on esitetty, ettei kaavasta ei aiheudu merkittävää vaikutusta luontotyyppiin. Lupa- ja valvontavirasto pitää johtopäätöstä oikeansuuntaisena.

Lupa- ja valvontavirasto pitää kannatettavana, että arviointi on ulotettu myös kahteen Natura-tietolomakkeessa mainitsemattomaan luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiin.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Luontodirektiivin liitteen II lajien osalta Lupa- ja valvontavirasto viittaa Lapin ELY-keskuksen lausuntoon LAPELY/3216/2024.

Lupa- ja valvontavirasto pitää lajeihin kohdistuvan vaikutusten arvioinnin lopputulosta oikeansuuntaisena. Merkittävät heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja kaikkien suojeluperusteena mainittujen lajien kohdalla.

Yhteisvaikutukset

Täydennetyssä Natura-arvioinnissa on tarkennettu yhteisvaikutusten arviointia lähialueen muiden kaavojen ja niistä aiheutuvien vaikutusten osalta sekä tarkasteltu myös porolaidunnuksen ja ilmastonmuutoksen yhteisvaikutuksia. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty Ylä-Lapin kaukokartoitusraportin ja Natura-alueen tila-arvion (NATA-arviointi) tietoja, joiden perusteella on voitu tarkastella ja ottaa huomioon luontotyyppien tilassa aiemmin tapahtuneita muutoksia. LVV muistuttaa, että yhteisvaikutusten tarkastelu tulee ulottaa koko Natura-alueeseen. Laajaan Natura-alueeseen kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioiminen suojeluperusteittain on haastava tehtävä. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että yhteisvaikutusten arviointia on oleellisesti parannettu edelliseen Natura-arvioinnin versioon nähden ja pitää arviointia yleispiirteisyydestään huolimatta tässä tapauksessa riittävänä.

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu vuonna 2008 ja sitä ollaan parhaillaan uudistamassa. Uusi suunnitelma ei ole vielä valmistunut, eikä siten ole ollut käytettävissä yhteisvaikutusten arvioinnissa.

Lieventävät toimenpiteet ja seuranta

Arviointiin on liitetty lieventämis- ja seurantasuunnitelma, jossa on kuvattu luontotyyppeihin Tunturikankaat sekä Lähteet ja lähdesuot kohdistuvat vaikutukset, niitä lieventävät toimenpiteet ja toimenpiteiden vaikuttavuus, aikataulu ja vastuutaho. Suunnitelma sisältää ohjeet toimenpiteiden vaikuttavuuden ja riittävyyden seurantaan.

Päävastuussa lieventämissuunnitelman toteuttamisessa ovat Kolarin kunta ja Metsähallitus, jotka ovat sopineet yhdessä toimenpiteiden toteuttamisen ja seurannan vastuunjaosta. Kaikkia suunnitelmassa esitettyjä lievennystoimenpiteitä koskeva yhteinen riski on toteuttamiseen vaadittavien määrärahojen riittävyys. Osa toimenpiteistä, kuten liikkumisrajoitukset, valvonta ja reittien ja rakenteiden ylläpito kuuluvat kuitenkin Metsähallituksen normaaliin toimintaan maan haltijana ja suojelusta vastaavana tahona. Suunnitelman mukaan seurannan tulokset dokumentoidaan ja käsitellään kunnan ja Metsähallituksen reittitoimikunnan kokouksissa. Jos toimenpidekynnyksen ylittäviä muutoksia havaitaan, raportoidaan ne sekä niiden johdosta tehtävät jatkotoimenpiteet myös LVV:n kirjaamoon.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että suunnitelmassa on kuvattu lieventävät toimenpiteet riittävällä tarkkuudella ja että toimenpiteet ja seuranta toteuttamalla luontotyyppeihin kohdistuvat merkittävät heikentävät vaikutukset voidaan sulkea pois.

Vaikka lehtoihin ei kohdistu merkittävää heikentymistä, Lupa- ja valvontavirasto suosittelee, että niiden tilaa seurattaisiin.

1.3 Lupa- ja valvontaviraston johtopäätös Natura-arvioinnista

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankkeelle voi myöntää luvan tai suunnitelman hyväksyä vain, kun Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin kohdistuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja (LSL 39 §).

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että arvioinnissa kuvatut Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin kohdistuvat merkittävät vaikutukset voidaan poissulkea toteuttamalla arvioinnissa esitetyt lieventävät toimenpiteet. Tällöin voidaan varmistua riittävästi siitä, ettei kaava joko yksin tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa vaikuta haitallisesti Natura-alueen koskemattomuuteen, ja se voidaan hyväksyä.

Asianmukaisen arvioinnin päätelmien ja sovittujen lieventävien toimenpiteiden tai ehtojen on oltava osa lupaa tai mitä tahansa muuta päätöstä, joka koskee tarkasteltavaa suunnitelmaa. Lieventämis- ja seurantasuunnitelman tulee olla kaavaselostuksen liitteenä.

2 Asian käsittelijät

Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Saara Heräjärvi ja ratkaissut ylitarkastaja Riikka Juutinen. Lausunto on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on lausunnon viimeisellä sivulla.

Suoritemaksu

Suoritemaksu on 2075 euroa.

Luonnonsuojelulain 35 §:n 2 momentin mukainen Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista on Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 annetun valtioneuvoston asetuksen (1177/2025) liitteen mukaan maksullinen julkisoikeudellinen suorite, josta Lupa- ja valvontavirasto perii ajankäyttöön perustustuvan maksun 83 e/tunti. Lausunnon valmisteluun on käytetty 25 tuntia.

Tiedoksi

Metsähallitus, kirjaamo

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihte: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/94172/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/94172/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heräjärvi Saara 11.09.2026 12:18

Ratkaisija Juutinen Riikka 11.09.2026 12:42